

Наталія ЯКИМЧУК,

*професор кафедри державно-правових дисциплін
Інституту підготовки кадрів Національної академії прокуратури України,
старший радник юстиції,
доктор юридичних наук, доцент*

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ

Ключові слова: ефективне управління бюджетними коштами; ефективне використання бюджетних коштів; неефективне використання бюджетних коштів; програмно-цільовий метод.

У сфері фінансової діяльності публічно-правових утворень важливим аспектом є необхідність постійного зниження фінансових ризиків і можливих несприятливих наслідків прийняття рішень, які прямо впливають на процес витрачання бюджетних коштів. У зв'язку з цим науковий інтерес становить правова регламентація здійснення видатків бюджету в контексті забезпечення їх ефективності.

Ефективність використання бюджетних коштів завжди є проблемою для кожної держави. В Україні це питання набуває дедалі більшої актуальності, адже з кожним роком проблема законності, раціональності, економічності та додержання цілей їх витрачання при виконанні бюджету за видатками, обґрунтованості планового обсягу видатків посилюється. Постійно здійснюючи захист державних коштів від розкрадання, розтрат, держава водночас шукає шляхи найбільш раціонального розподілення в цілому обмежених бюджетних коштів за цільовим призначенням згідно з конституційними функціями держави та місцевого самоврядування, що потребує обґрунтування конкретної величини обсягу бюджетного фінансування за закріпленими в Бюджетному кодексі України (БК України) видами витрат, встановлення позитивної результативності освоєних бюджетних коштів та регулярного визначення соціально-економічної ефективності їх витрачання.

Підвищення рівня ефективності витрачання коштів бюджетів сьогодні і на перспективу стає ключовим завданням для бюджетної політики України. Необхідність його виконання впливає із встановленого державою курсу на модернізацію

країни, що передбачає об'єктивну потребу вдосконалення бюджетної політики з метою забезпечення інноваційного розвитку економіки країни. При цьому постає питання про розмежування відповідальності держави та безпосередніх розпорядників і одержувачів бюджетних коштів як суб'єктів, на яких покладається спільне завдання ефективного використання бюджетних коштів.

Складнощі визначення нормативного змісту понять результативного та ефективного використання бюджетних коштів, нагальна потреба у чіткому закріпленні на рівні законодавства критеріїв та підстав такого витрачання коштів бюджетів викликали сьогодні активний пошук практиками методик його визначення та вдосконалення методів фінансового контролю, а також розвиток доктринальних підходів до розуміння категорії «ефективне використання бюджетних коштів» та взаємопов'язаних з нею понять представниками як економічної, так і правової науки.

Серед дослідників питань ефективності використання бюджетних коштів слід відзначити авторів наукових праць у сфері економіки, державного управління та фінансового контролю, таких як З.А. Альбеков, Ю.В. Бейган, Н.Є. Доценко, Н.Г. Здирко, С.І. Колесніков, Е.Б. Коровкіна, Ю.М. Лермонтов, О.А. Максуров, В.А. Морозов, Л.Н. Мякініна, Ц. Огонь, Л.Л. Приходченко, М. Процайло, Ю.Д. Радіонов, Т.Ф. Романова, Н.І. Рубан, Т. Сільвестрова, С.Є. Стефанов, Т.І. Століцина, Л.О. Сухарева, О.Ф. Храмцов, А.В. Федотов, Т.В. Федченко, Ю.Ф. Шкворець та інші. Останнім часом ефективність використання бюджетних

коштів стає предметом вивчення і дослідників питань фінансово-правового регулювання. Зокрема, необхідно назвати праці таких учених, як М. Андріанов, Е.А. Барикін, Н.Н. Бойко, М.Р. Губайдулліна, А. Губенко, І.І. Іванова, К.Б. Маркелов, А.Н. Козирін, Д. Павлов та І.А. Сікорська.

Однак правове закріплення поняття «ефективне використання бюджетних коштів», критеріїв його визначення (і на рівні законів, і на рівні підзаконних правових актів) та засад відповідальності за його допущення потребує більшої уваги з боку правників. А відтак, висвітлення окреслених питань і стало метою цієї статті.

Аналізуючи таке правове явище, як «ефективне використання бюджетних коштів», необхідно звернутися до поняття «ефективність», єдиного підходу до визначення теоретичного і практичного змісту якого до сьогодні не сформовано. Розбіжність у визначеннях вказаного поняття свідчить про прихильність науковців до одного з трьох загальних методів аналізу явищ: цільового, системного і багатопараметричного.

Загалом зарубіжні та вітчизняні дослідники сутності поняття «ефективність» виробили наступні підходи до його розуміння [1], встановивши, що ефективність це: 1) диференційована та багаторівнева характеристика, яка водночас є відносною стосовно проголошених цілей; 2) співвідношення між продуктом та ресурсами, що були використані для його створення, з огляду на результат, тобто вказується на зв'язок із ресурсами, продуктом і цілями, але обов'язково і з ефектом, причому останній досягається поза межами діяльності, процесу створення товару чи послуги, а саме під час його споживання; 3) одна з властивостей системи, яка притаманна тільки процесам як операціям та виявляється при її функціонуванні і залежить як від характеристик власне системи, так і від зовнішнього середовища, відображає глибинні процеси удосконалення, що відбуваються в усіх її елементах.

Поняття «ефективне використання бюджетних коштів» ґрунтується на загальному понятті ефективності, проте також є категорією, що має відносний, оціночний характер. Ось чому важливо дати максимально повне визначення дефініції такого поняття, інакше відмінності у розумінні змісту цього правового явища учасниками бюджетного процесу та суб'єктами бюджетного контролю можуть призвести до результату, абсолютного протилежного очікуваному.

На законодавчому рівні це поняття не визначене. Проте в п. 6 ст. 7 Бюджетного кодексу Укра-

їни закріплено, що одним із принципів, на яких ґрунтується бюджетна система України, є принцип ефективності та результативності – при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання послуг, гарантованих державою, Автономною Республікою Крим, місцевим самоврядуванням (далі – гарантовані послуги), при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягненні максимального результату під час використання визначеного бюджетом обсягу коштів.

Питання найбільш раціонального використання бюджетних коштів набуло актуальності у зв'язку із впровадженням в Україні нової бюджетної політики, спрямованої на підвищення ефективності і прозорості управління публічними фінансами.

Світовий досвід свідчить про те, що кожній країні властива власна модель управління публічними фінансами, однак умовно їх виділяють дві: 1) витратна (бюджетно-кошторисна) модель, за якої: а) об'єктом управління виступає обсяг бюджетних асигнувань, що виділяється відповідно до затверджених у кошторисі обсягів видатків; б) основними критеріями оцінки необхідного обсягу бюджетних асигнувань є проект кошторису, обсяг видатків минулого року, рівень інфляції; в) ефективність використання бюджетних коштів встановлюється шляхом оцінки відповідності здійснених видатків виділеним бюджетним асигнуванням і проводиться шляхом встановлення відповідності фактичних видатків кошторису доходів і видатків; 2) результативна (програмно-цільова) модель, за якої: а) об'єктом управління виступає досягнення поставлених перед розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів цілей і завдань у межах бюджетної програми, що ними реалізується; б) обсяг бюджетних коштів виділяється відповідно до результатів, які мають бути досягнуті; в) оцінка ефективності використання бюджетних коштів здійснюється шляхом співвідношення досягнутого результату із запланованими показниками.

Сьогодні найбільш прозорою й ефективною формою управління публічними фінансами є результативна модель здійснення публічних видатків.

Якщо витратна модель управління бюджетними коштами характеризується відсутністю са-

можливості розпорядників та одержувачів бюджетних коштів при витрачанні ними цих коштів у межах встановлених бюджетних асигнувань, то результативна (програмно-цільова) модель управління бюджетними коштами забезпечує самостійність їх одержувачів при прийнятті ними рішень і дає можливість повною мірою оцінити результати проведеної ними роботи, оскільки застосування результативної моделі управління бюджетними коштами передбачає наявність планових і фактичних показників [2].

Програмно-цільовий метод є інструментом для раціонального розподілу бюджетних коштів за різними пріоритетними напрямками, за допомогою якого можна чітко встановити пріоритети в межах існуючих фіскальних обмежень, а також отримати зворотну інформацію від населення про рівень задоволення послугами, наданими за рахунок бюджетних коштів, та ефективність використання бюджетних коштів.

Згідно зі ст. 2 БК України програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу.

В Україні запровадження програмно-цільового методу розпочалося у 2001–2002 роках з прийняттям Бюджетного кодексу України та ряду підзаконних нормативно-правових документів, у тому числі Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі. Сьогодні відбувається перехід від витратної (бюджетно-кошторисної) до результативної моделі управління коштами бюджетів, яка передбачає формування бюджетних видатків відповідно до чітко визначених довго- та середньострокових пріоритетів розвитку країни [3]. Виконання бюджетних програм одночасно потребувало створення адекватної системи оцінки досягнутих цілей. Показовою за стратегічним змістом є мета запровадження програмно-цільового методу в бюджетному процесі України, яка полягає у встановленні безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання [4]. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002 року №538-р було схвалено Концепцію застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі, у якій визначено такі основні принципи застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі: 1) прозорості

бюджетного процесу; 2) здійснення оцінки діяльності учасників бюджетного процесу за результатами виконання бюджету стосовно досягнення поставлених цілей та реалізації завдань, а також проведення аналізу причин неефективного виконання бюджетних програм; 3) посилення відповідальності головного розпорядника бюджетних коштів за дотримання відповідності бюджетних програм законодавчо визначеній меті його діяльності, а також за фінансове забезпечення бюджетних програм і результати їх виконання; 4) підвищення якості розроблення бюджетної політики, ефективності розподілу і використання бюджетних коштів. Метою запровадження такого методу є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання і забезпечення:

На сьогодні застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі регулюється, зокрема, Бюджетним кодексом України, постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28 лютого 2002 року №228, наказами Міністерства фінансів України: «Про затвердження Інструкції про статус відповідальних виконавців бюджетних програм та особливості їх участі у бюджетному процесі» від 14 грудня 2001 року №574; «Про результативні показники бюджетної програми» від 10 грудня 2010 року №1536; «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки проектів порядків використання коштів державного бюджету» від 25 листопада 2010 року №1458; «Про затвердження Примірнього переліку результативних показників бюджетних програм» від 14 січня 2011 року №15 та іншими актами.

Відповідно до ст. 20 БК України у бюджетному процесі програмно-цільовий метод застосовується на рівні державного бюджету та на рівні місцевих бюджетів (за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради). З початку 2012 року до державного експерименту із запровадження програмно-цільового методу (ПЦМ) долучаються усі бюджети міст обласного значення, обласні бюджети, а також районні бюджети.

У ст. 2 та ч. 2 ст. 19 БК України визначено: «... на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюється оцінка ефективності управління бюджетними коштами та оцінка ефективності використання бюджетних коштів відповідно до законодавства».

Отож виділяють три види ефективності використання бюджетних коштів, які співвідносять з трьома рівнями відповідальності згідно із рівнем прийняття рішень [5]:

1) ефективність досягнення цілей заходу, бюджетних витрат (видатків, бюджетного кредитування) – оцінюється діяльність законодавчого органу і вищого органу виконавчої влади;

2) ефективність управління бюджетними коштами – оцінюється діяльність головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснювали проектування заходів (бюджетних програм) та обґрунтовували виділення для цих цілей бюджетних коштів на їх фінансування; відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 22 БК України головний розпорядник бюджетних коштів здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі;

3) ефективність реалізації робочих дій (бюджетної програми), безпосереднього використання бюджетних коштів – оцінюється діяльність організацій, що розпоряджаються коштами, виділеними з бюджету в обсязі визначених бюджетних асигнувань на реалізацію заходу (бюджетної програми); відповідно до ст. 7 БК України усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення запланованих цілей шляхом забезпечення якісного надання публічних послуг при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів.

Також варто зазначити, що при комплексній оцінці перших двох видів ефективності – ефективності бюджетних витрат і управління бюджетними коштами – аналізуються: 1) соціальна ефективність з точки зору досягнення визначених соціально значущих результатів від наданих населенню бюджетних послуг, на забезпечення яких використано державні та муніципальні кошти; 2) економічна ефективність з позиції співвідношення послуг та витрат на їх надання, тобто досягнення визначених кінцевих результатів діяльності на одиницю витрат [6, 50].

Водночас ефективність діяльності організації з використання бюджетних коштів можна оцінити лише на стадії розгляду звіту про виконання заходів відповідно до одержаних організаціями

бюджетних асигнувань, аналізуючи ефективність прийняття та виконання управлінських рішень.

Оцінка ефективності бюджетних програм здійснюється на підставі аналізу результативних показників бюджетних програм, а також іншої інформації, що міститься у бюджетних запитах, кошторисах, паспортах бюджетних програм, звітах про виконання кошторисів та звітах про виконання паспортів бюджетних програм. Результативні показники бюджетної програми використовуються для оцінки ефективності бюджетної програми і включають кількісні та якісні показники, що визначають результат виконання бюджетної програми, характеризують хід її реалізації, ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань. Такі показники мають підтверджуватися офіційною державною статистичною, фінансовою та іншою звітністю, даними бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку. Проте досягнення результатів бюджетної програми є лише одним із критеріїв визначення ефективності використання бюджетних коштів.

Загалом щодо розпорядників та одержувачів бюджетних коштів вивчається питання досягнення ними економічної ефективності використання бюджетних коштів. З огляду на це ефективність використання (витрачання) ними бюджетних коштів визначається як досягнення поставлених цілей і завдань шляхом співвідношення одержаного результату (наданих бюджетних послуг) і здійснених витрат [7].

Отже, на всіх стадіях бюджетного процесу, починаючи з планування і закінчуючи звітуванням, його учасники та органи бюджетного контролю в межах своїх повноважень здійснюють оцінку ефективності використання бюджетних коштів, що передбачає необхідність проведення контролю за дотриманням бюджетного законодавства, зокрема у формах аудита та оцінки ефективності управління бюджетними коштами і їх використання відповідно до законодавства.

Зміцнення ролі держави в процесах аналізу використання бюджетних коштів здебільшого має проявлятися у забезпеченні функції держави як ефективного власника та розпорядника коштів. Саме тому питання, як ефективно використовуються фінансові ресурси, а також наскільки ефективним є контроль за цим процесом, сьогодні вкрай важливе.

Відповідно до ст. 26 БК України контроль за дотриманням бюджетного законодавства спрямований на ефективне і результативне управлін-

ня бюджетними коштами та здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками і забезпечує: 1) оцінку управління бюджетними коштами (включаючи проведення державного фінансового аудиту); 2) правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності; 3) досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень; 4) проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів; 5) запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об'єктами державної власності; 6) обґрунтованість планування надходжень і витрат бюджету.

На жаль, таке бюджетне правопорушення, як неефективне використання бюджетних коштів, не визначене у Бюджетному кодексі України. У Законі України «Про управління об'єктами державної власності» від 21 вересня 2006 року №185-V також не передбачено відповідальність за неефективне управління державною власністю. Зауважимо, що в Бюджетному кодексі Російської Федерації встановлена позитивна відповідальність за ефективне використання бюджетних коштів головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників бюджетних коштів (ст. 160), а також обов'язок одержувача бюджетних коштів ефективно використовувати їх відповідно до цільового призначення (ст. 163), проте відповідальності за неефективне використання бюджетних коштів також прямо не встановлено.

Звісно, не можна однозначно стверджувати, що за результатами проведення аудиту ефективності використання бюджетних коштів взагалі не застосовуватимуться заходи впливу. Доречно зазначити: і в ч. 6 ст. 20 БК України закріплено, що результати оцінки ефективності бюджетних програм, у тому числі висновки органів виконавчої влади, уповноважених на здійснення фінансового контролю за дотриманням бюджетного законодавства, є підставою для прийняття рішень про внесення в установленому порядку змін до бюджетних призначень поточного бюджетного періоду, відповідних пропозицій до проекту бюджету на плановий бюджетний період та до прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди, включаючи зупинення реалізації відповідних бюджетних програм.

Утім, кваліфікація діяльності з використання бюджетних коштів як «неефективної» потребує спеціальних доказів того, що існує (в разі попереднього аудиту) або була (в разі наступного аудиту) практична можливість іншого, альтернативного, варіанта діяльності, здатного привести до кращого використання коштів. На сьогодні відсутній цілісний правовий механізм для одержання і надання таких доказів і, відповідно, для проведення оцінки ефективності. Зокрема, у Тимчасових рекомендаціях Рахункової палати з проведення перевірки ефективності використання коштів Державного бюджету України, затверджених постановою Колегії Рахункової палати від 9 серпня 2005 року №17-5, наголошується, що поняття ефективності використання коштів є багатограним і не зводиться лише до поняття економічної ефективності (оскільки ефективність може бути соціальною, технічною, технологічною, управлінською тощо). Проте чіткого алгоритму визначення критеріїв оцінки ефективності у рекомендаціях не наведено. В іншому документі – Загальних рекомендаціях Рахункової палати з проведення аудита ефективності, затверджених постановою Колегії Рахункової палати від 12 липня 2006 року №18-4, також без наведення чіткої регламентації порядку визначення критеріїв оцінки ефективності зазначається, що ефективність діяльності об'єкта, який перевіряється, й ефективність використання державних коштів у результаті цієї діяльності є подібними, але не рівнозначними поняттями і можуть не збігатися; критерії оцінки ефективності кінцевих соціальних результатів діяльності характеризують наслідки для суспільства, певної частини населення або групи людей виконання органами державної влади, іншими організаціями, що перевіряються, покладених на них функцій, реалізації програм або вирішення поставлених завдань.

В економічній та правовій теорії щодо оцінки використання бюджетних коштів вироблено ряд критеріїв визначення такого використання неефективним, проте постає питання закріплення їх на рівні законодавства, оскільки лише окремим аспектам, які потребують з'ясування в ході здійснення державного фінансового аудита виконання бюджетної програми, приділено увагу в розділі III наказу Міністерства фінансів України від 17 травня 2011 року №608 та п. 3 наказу Головного контрольно-ревізійного управління від 15 грудня 2005 року №444.

Отже, нині у зв'язку з активним впровадженням програмно-цільового методу в бюджетний процес нагальною є потреба закріплення в законодавстві: поняття, видів ефективного використання бюджетних коштів за рівнями в системі управління бюджетними коштами учасників бюджетного процесу; критеріїв його визначення; поняття неефективного використання бюджетних коштів та механізму вжиття заходів за фактами неефективного використання бюджетних коштів, а також заходів відповідальності за неефективне використання бюджетних коштів.

Слід зазначити, що на сьогодні не вироблено єдиного підходу стосовно доцільності встановлення відповідальності за неефективне використання бюджетних коштів. Одні дослідники вважають [8; 9; 10] недоліком відсутність у законодавстві відповідальності за неефективне використання бюджетних коштів. Другі, навпаки, зазначають [11], що, оскільки оцінка ефективності використання бюджетних коштів є певною мірою суб'єктивною (ревізор одноосібно оцінює наслідки фінансово-господарських операцій), застосування заходів примусу – необґрунтована.

Втім, якщо оцінка буде не суб'єктивною, а відповідатиме чітким критеріям, то встановлення відповідальності за порушення принципу ефективності використання бюджетних коштів сприятиме законності та фінансовій дисципліні в бюджетній сфері, посиленню ефективності діяльності органів влади загалом. При цьому слід враховувати, що ефект від виконання певної бюджетної програми може проявитися не одразу, а через визначений строк, що залежить від її мети – короткострокової чи довгострокової, розрахованої на досягнення максимального ефекту від використання коштів протягом більш тривалого часу. А відтак, і питання відповідальності за неефективне використання бюджетних коштів можна порушувати лише після закінчення визначеного програмою терміну. Посилення відповідальності розпорядників та одержувачів бюджетних коштів за результативність і ефективність бюджетних витрат та підвищення якості публічних послуг має супроводжуватися і розширенням обсягу їхніх повноважень, створенням стимулів до підвищення прозорості й ефективності використання ними бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

1. Приходченко Л.Л. Щодо сутності поняття «ефективність» в системі демократичного врядування / Л.Л. Приходченко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць ОРІДУ. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 3 (31). – С. 57–65.
2. Сильвестрова Т. Критерии оценки эффективности использования бюджетных средств при современной модели управления бюджетными ресурсами / Т. Сильвестрова // Бюджетные организации: бухгалтерский учет и налогообложение. – 2007. – №5 (май): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.centryug.ru/business/audit/kriterii_ocenki_effektivnosti_ispolzovaniya_byudzhetnih_sredstv_pri_sovremennoy_modeli_upravleniya_byudzhetnimi_resursami.html
3. Бойко О.Ю. Програмно-цільовий метод – шлях до ефективного використання бюджетних коштів / О.Ю. Бойко: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/15/boyko.php>
4. Стефанов С. Аудит ефективності: розуміння, застосування, завдання / С. Стефанов: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkolazhizni.ru/archive/0/n-52212/>
5. Разборська О.О. Аудит ефективності як складова програмно-цільового методу формування бюджету / О.О. Разборська, С.В. Сковородко: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-razborska-oo-skovorodko-sv-audit-efektivnosti-yak-skladova-programno-tsilovogo-metodu-formuvannya-byudzheta>
6. Симонова Л.А. Эффективность государственного финансового контроля / Л.А. Симонова // Финансы. – 2006. – №4. – С. 50–53.
7. Бейтан Ю.В. Повышение эффективности расходования бюджетных средств (на примере города Москвы): автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10, 08.00.12 / Ю.В. Бейтан. – М., 2011. – 25 с.
8. Сікорська І.А. Правова відповідальність за порушення бюджетного законодавства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / І.А. Сікорська. – Ірпінь, 2004. – 18с.
9. Степашин С.В. Аудит эффективности как важная форма государственного финансового контроля / С.В. Степашин // Материалы круглого стола Седьмого Петербургского международного экономического форума «Аудит эффективности: опыт, проблемы, перспективы»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.budgetrf.ru/Publications/Schpalata/2004/ACH200703032305/ACH200703032305_p_001.htm

10. Аментьева О.Б. Концепція організації запровадження та розвитку державного аудита ефективності використання бюджетних коштів / О.Б. Аментьева: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2._SND_2007/Economics/19247.doc.htm

11. Губайдуллина М.Р. Неэффективное использование: проблемы, классификация и ответственность / М.Р. Губайдуллина // Бюджетный учет. – 2010. – №6 (66). – С. 59–67.

Наталія ЯКИМЧУК

**ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ
БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ
ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ**

Резюме

Досліджено поняття «ефективне використання бюджетних коштів», стан його правового закріплення. Розкрито взаємозв'язок посилення інтересу держави до управління бюджетними коштами та ефективності їх використання із впровадженням в Україні моделі здійснення бюджетних видатків за програмно-цільовим методом. Висвітлено проблеми визначення поняття «неефективне використання бюджетних коштів».

Наталія ЯКИМЧУК

**ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ
БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ
КАК ПРАВОВАЯ КАТЕГОРИЯ**

Резюме

Исследовано понятие «эффективное использование бюджетных средств», состояние его правового закрепления. Раскрыта взаимосвязь усиления интереса государства к управлению бюджетными средствами и эффективности их использования с введением в Украине модели осуществления бюджетных расходов по программно-целевому методу. Освещены проблемы определения понятия «нееффективное использование бюджетных средств».

Natalia YAKYMCHUK

**BUDGETING EFFECTIVENESS
AS LEGAL CATEGORY**

Summary

The term of budgeting effectiveness and its legal status are studied. Correlation of enhancing the government interest to budgeting and effectiveness of expenditures because of introduction a new model of programme and targeting method of budgeting expenditures is revealed. Problems of defying the term «budgeting ineffectiveness» are enlightened.